

FDI...กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม

ภายหลังการล่มสลายของอดีตสหภาพโซเวียตเมื่อปี 2534 และคาซัคสถานได้แยกตัวออกมาเป็นอิสระและมีเอกราชในการปกครองตนเอง ในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมา คาซัคสถานเป็นประเทศที่ทั่วโลกให้การยอมรับในฐานะตลาดเกิดใหม่ที่มีเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วและน่าจับตามองมากที่สุดประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชีย โดยนับตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา คาซัคสถานมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่ต่ำกว่า 9% ส่งผลให้ชาวคาซัคสถานมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก ด้วยรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงราว 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกื้อหนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดของคาซัคสถาน คือ การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI)

ปัจจัยดึงดูด FDI ในคาซัคสถาน

1. **ทำเลที่ตั้งเหมาะสม** คาซัคสถานตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียกลาง บริเวณตอนกลางของที่ราบ Eurasia ซึ่งเชื่อมระหว่างภูมิภาคเอเชียและภูมิภาคยุโรป ทำให้เหมาะแก่การเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าระหว่าง 2 ภูมิภาค นอกจากนี้ ยังมีอาณาเขตทางทิศเหนือติดกับรัสเซียและทิศตะวันออกติดกับจีน ซึ่งเป็นตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ทำให้สามารถกระจายสินค้าต่อไปยังประเทศเหล่านี้ได้โดยง่าย รวมทั้งยังมีอาณาเขตติดกับประเทศในภูมิภาคเอเชียกลางอื่น ๆ ได้แก่ ทิศใต้ติดกับคีร์กีซสถาน เติร์กเมนิสถาน และอุซเบกิสถาน ส่วนทางทิศตะวันตกติดกับทะเลแคสเปียน

2. **อุดมไปด้วยทรัพยากรด้านพลังงานและแร่ธาตุต่าง ๆ** มากที่สุดในภูมิภาคเอเชียกลาง และมากเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ปัจจุบันมีการค้นพบน้ำมันและก๊าซธรรมชาติทั้งบนบกและทะเลในคาซัคสถานมากกว่า 200 แหล่ง ซึ่งคาดว่าแหล่งพลังงานเหล่านี้มีปริมาณน้ำมันดิบสำรองที่พิสูจน์แล้ว (Proven Oil Reserves) สูงราว 9-40 พันล้านบาร์เรล และก๊าซธรรมชาติสำรองที่พิสูจน์แล้ว (Proven Natural Gas Reserves) 65-100 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต นอกจากนี้ คาซัคสถานยังมีแร่ธาตุต่าง ๆ กว่า 1,225 ชนิด แร่หลายชนิดมีมากติดอันดับต้น ๆ ของโลก อาทิ ยูเรเนียม โครเมียม ตะกั่ว และสังกะสี (แร่ทั้ง 4 ชนิดนี้มีมากเป็นอันดับ 2 ของโลก และมีคุณภาพสูงมาก) แมงกานีส (อันดับ 3 ของโลก) ทองแดง (อันดับ 5 ของโลก) เหล็กและทองคำ (ติด 1 ใน 10 ของโลก) ฯลฯ

3. **นโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ** ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลคาซัคสถานได้เร่งพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในประเทศให้มีความพร้อมรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังได้ทยอยเปิดเสรีภาคการลงทุน รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบภายในประเทศให้มีความโปร่งใสและคล่องตัวมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับกฎระเบียบขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ซึ่งคาซัคสถานมีแผนจะเข้าเป็นสมาชิกภายในปี 2550 โดยรัฐบาลคาซัคสถานได้ให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ แก่นักลงทุนในหลายด้าน อาทิ ยกเว้นภาษีทรัพย์สินและภาษีที่ดิน ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) สูงสุด 10 ปี ส่วนภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจจะได้รับการลดหย่อนสูงสุด 5 ปี นอกจากนี้ ยังยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีนำเข้าสินค้าหรือวัตถุดิบที่ไม่สามารถจัดหาได้ในคาซัคสถาน หรือหากจัดหาได้ก็ไม่ตรงตามมาตรฐาน เป็นเวลา 1 ปี หรือสูงสุด 5 ปี สำหรับกิจการที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ อาทิ เกษตรกรรม การสื่อสารและคมนาคม การก่อสร้าง การศึกษา การท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบันเทิง การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค (อาทิ ไฟฟ้าและประปา) และการขนส่ง รวมถึงมีการ

จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเน้นส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะด้าน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีโครงการแปรรูป
รัฐวิสาหกิจที่เปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาร่วมลงทุนเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย

ธุรกิจที่มีศักยภาพในภาคอุตสาหกรรม

ภาคอุตสาหกรรมเป็นแหล่งดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศมากเป็นอันดับ 1 ของภูมิภาคเอเชียกลาง หรือราว 80%
ของมูลค่าเงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียกลางทั้งหมด โดยธนาคารกลางคาคัสสถานรายงานว่า ในช่วงปี 2536 -
เดือนมิถุนายน 2549 คาคัสสถานมีมูลค่าเงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศสะสมสูงถึง 67.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ
หรือเกือบ 90% ของ GDP ในปี 2549 ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากสหรัฐฯ รองลงมา ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร
อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา และจีน ตามลำดับ สำหรับธุรกิจที่มีศักยภาพนำลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ได้แก่

1. **พลังงานและแร่ธาตุ** เป็นธุรกิจที่นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนมากที่สุด หรือกว่า 80% ของมูลค่าการลงทุน
ทางตรงจากต่างประเทศทั้งหมดของคาคัสสถาน ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนเพื่อสำรวจ ขุดเจาะ รวมถึงการกลั่นและการแปรรูป
โดยเฉพาะในปี 2547 มูลค่าเงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศไหลเข้า (FDI Inflow) ในธุรกิจนี้เพิ่มขึ้นกว่า 1,200%
จากปี 2537 เป็น 7,351.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ ธุรกิจพลังงานและแร่ธาตุยังเป็นแหล่งรายได้สำคัญ โดยมีสัดส่วน
เกือบ 90% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของคาคัสสถาน

- **ปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ** แหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่สำคัญของคาคัสสถานส่วนใหญ่อยู่บริเวณ
ชายฝั่งทะเลแคสเปียนทางตะวันตกของประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีแหล่ง
Kashagan เป็นแหล่งน้ำมันขนาดใหญ่ที่สุดของคาคัสสถานและใหญ่เป็นอันดับ 5 ของโลก เพิ่งค้นพบเมื่อปี 2545
โดยคาดว่าจะมีปริมาณน้ำมันดิบสำรองราว 7-9 พันล้านบาร์เรล แต่ปัจจุบันยังอยู่ระหว่างการพัฒนา คาดว่าจะเริ่มผลิตน้ำมันได้
ภายในปี 2552 ขณะที่ยังมีแหล่ง คือ แหล่ง Tengiz เป็นแหล่งน้ำมันขนาดใหญ่อันดับ 2 ของคาคัสสถาน และใหญ่เป็น
อันดับ 6 ของโลก โดยมีการค้นพบปริมาณน้ำมันดิบสำรองราว 6-9 พันล้านบาร์เรล ปัจจุบันสามารถผลิตน้ำมันได้สูงถึง
271,000 บาร์เรลต่อวัน (หรือราว 21% ของปริมาณการผลิตน้ำมันทั้งหมดของคาคัสสถาน) แหล่ง Tengiz ได้รับการพัฒนา
โดยบริษัท Tengizchevroil หรือ TCO (เป็นการร่วมทุนระหว่างบริษัท ChevronTexaco ของสหราชอาณาจักร 50%,
ExxonMobil ของสหรัฐฯ 25%, Kazmunaigaz ของคาคัสสถาน 20% และ LukArco ของสหราชอาณาจักรและรัสเซีย
5%) นอกจากนี้ ยังมีแหล่งก๊าซธรรมชาติสำคัญ ได้แก่ แหล่ง Karachaganak ทางตอนเหนือของประเทศ ซึ่งคาดว่าจะมี
ปริมาณก๊าซธรรมชาติสำรองสูงถึง 16-25 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต หรือราว 25% ของปริมาณก๊าซธรรมชาติในคาคัสสถานทั้งหมด

- **ถ่านหิน** คาคัสสถานมีปริมาณถ่านหินสำรองมากที่สุดในเอเชียกลาง หรือราว 34.5 พันล้านตัน โดยมี
ศูนย์กลางการผลิตและการขุดเจาะอยู่ที่จังหวัด Qaraghanda ทางตอนกลางของประเทศ ทั้งนี้ ปัจจุบันคาคัสสถานใช้
ถ่านหินในการผลิตพลังงานไฟฟ้าถึง 80% ของปริมาณการผลิตกระแสไฟฟ้าทั้งหมดของประเทศ โดยมี Bogatyr Acess
Komir ของสหรัฐฯ เป็นผู้ผลิตถ่านหินรายใหญ่ในคาคัสสถาน ด้วยปริมาณการผลิตสูงราว 35% ของปริมาณการผลิตถ่านหิน
ทั้งหมดของประเทศ

- **แร่ธาตุอื่น ๆ** ในช่วงที่ผ่านมา คาคัสสถานมีการลงทุนในธุรกิจเหมืองแร่เพิ่มขึ้นมาก ส่วนใหญ่เป็นการลงทุน
พัฒนาเทคโนโลยีการผลิต เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต ให้สามารถตอบสนองความต้องการในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นมาก
โดยเฉพาะความต้องการเหล็กจากจีน ซึ่งเป็นตลาดส่งออกเหล็กที่สำคัญของคาคัสสถาน นอกจากนี้ ยังมีการลงทุนผลิต
และทำเหมืองแร่ต่าง ๆ อาทิ ทองแดง ซึ่งมีศูนย์กลางการผลิตที่จังหวัด Zhezqazghan ทางตอนใต้ของประเทศ รวมถึง
ทองคำ ยูเรเนียม โครเมียม และสังกะสี เป็นต้น

2. การก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ เป็นธุรกิจที่มีมูลค่าเงินลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นมาก โดยตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา FDI Inflow ในธุรกิจนี้ขยายตัวเพิ่มขึ้นถึง 705% เป็น 133.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2548 เนื่องจากอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมน้ำมัน ที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การก่อสร้างที่เกี่ยวข้อง อาทิ การพัฒนาแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การก่อสร้างท่อส่งน้ำมัน ท่าเรือ โรงกลั่น และระบบสาธารณูปโภคอื่น ๆ ฯลฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมที่ขยายตัวสูง ประกอบกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศโดยเฉพาะการย้ายเมืองหลวงแห่งใหม่ไปยังกรุง Astana เมื่อปี 2540 ทำให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ อาทิ ที่ทำการของรัฐบาล หน่วยงานราชการ ร้านค้า รวมถึงที่อยู่อาศัย เพิ่มขึ้นด้วย ปัจจุบันบริษัท BI Group (BIG) ของสหราชอาณาจักร เป็นบริษัทก่อสร้างต่างชาติรายใหญ่ในคาซัคสถาน

3. การสื่อสารและคมนาคม เป็นธุรกิจที่มีมูลค่าเงินลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 75.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2546 เป็น 101.1 และ 110.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2547 และ 2548 ตามลำดับ เนื่องจาก การเร่งพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของรัฐบาล ประกอบกับเดือนมิถุนายน 2547 รัฐบาลคาซัคสถานได้ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการสื่อสารและโทรคมนาคมให้เสรีและเป็นสากลมากยิ่งขึ้น โดยมีการแปรรูปกิจการของรัฐ อาทิ บริษัท Kazakhtelecom (KITELE) ด้วยการอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาร่วมลงทุนในกิจการโทรศัพท์พื้นฐาน (Fixed-Line) ได้สูงถึง 49% ของจำนวนหุ้นทั้งหมด เป็นต้น นอกจากนี้ นักลงทุนต่างชาติยังเข้ามาลงทุนในการผลิตอุปกรณ์สื่อสาร อาทิ โทรศัพท์มือถือ Broadband Technology และ Fiber-Optic Cable รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ตามความต้องการใช้บริการที่เพิ่มขึ้นด้วย

4. บริการทางการเงิน เป็นธุรกิจที่นักลงทุนต่างชาติเริ่มเข้ามาลงทุนมากขึ้น โดยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา คาซัคสถานมีมูลค่าเงินลงทุนจากต่างประเทศในธุรกิจนี้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 30% เนื่องจากธุรกรรมการค้าและการลงทุนจากทั้งในประเทศและต่างประเทศขยายตัวดี ประกอบกับชาวคาซัคสถานมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้บริการทางการเงิน อาทิ การฝาก-ถอนเงิน รวมถึงการโอนเงิน ธุรกิจจัดการกองทุนรวมและประกันภัย ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ การบริโภคลิขิต้าคงทน อาทิ บ้านและรถยนต์ ของชาวคาซัคสถานที่มีฐานะปานกลางเริ่มเพิ่มขึ้น ประกอบกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในคาซัคสถานมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้ยอดการปล่อยสินเชื่อในระบบธนาคารคาซัคสถานเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้ นักลงทุนต่างชาติส่วนใหญ่ จะเข้าไปลงทุนในสถาบันการเงินขนาดกลาง โดยปัจจุบันมีสถาบันการเงินขนาดกลางที่เป็นการร่วมทุนระหว่างนักลงทุนท้องถิ่นกับนักลงทุนต่างชาติอยู่ 14 แห่ง จากทั้งหมด 34 แห่ง ขณะที่สถาบันการเงินขนาดเล็กก็ยังมีโอกาสในการเข้าไปลงทุนได้อีกมาก เนื่องจากธุรกิจบริการทางการเงินในคาซัคสถานยังมีแนวโน้มเติบโตดี

ส่วนเศรษฐกิจต่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ

กุมภาพันธ์ 2550